

URZĄD STATYSTYCZNY W KIELCACH

WARUNKI MIESZKANIOWE GOSPODARSTW DOMOWYCH I RODZIN

**WOJEWÓDZTWO
ŚWIĘTOKRZYSKIE**

KIELCE, styczeń 2004

**KOMITET REDAKCYJNY
URZĘDU STATYSTYCZNEGO
W KIELCACH**

PRZEWODNICZĄCY
Janina Janecka

REDAKTOR GŁÓWNY
Alicja Zając

OPRACOWANIE PUBLIKACJI: Wydział Statystyki Gospodarczej, Wydział Analiz

pod kierunkiem: Lidii Jarosz – Zastępcy Dyrektora
Urzędu Statystycznego

REDAKCJA MERYTORYCZNA: Teresa Wójcik

AUTORZY OPRACOWANIA: Teresa Wójcik
Stanisława Kulczyk-Cedro
Halina Tomczyk
Anna Drecka

PRACE EDYTORSKIE: Pracownicy Wydziału Analiz
pod kierunkiem: Alicji Zając

PROJEKT OKŁADKI: Sylwester Jabłoński

DRUK I OPRAWA: Zakład Wydawnictw Statystycznych,
Zakład Poligraficzny Nr 2 w Radomiu

ISBN 83-89612-04-6

**PRZY PUBLIKOWANIU DANYCH URZĘDU STATYSTYCZNEGO
PROSIMY O PODANIE ŹRÓDŁA**

Przedmowa

Przekazuję Państwu kolejną publikację opracowaną na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 z dnia 20 maja 2002 r. Spis ludności i mieszkań został przeprowadzony w okresie 21 maja – 8 czerwca 2002 r. łącznie z Powszechnym Spisem Rolnym.

Opracowanie to dotyczy warunków mieszkaniowych gospodarstw domowych i rodzin, które prezentowane są w zależności od liczby dzieci, poziomu wykształcenia oraz źródeł utrzymania. Uzupełnieniem tych danych są informacje dotyczące składu rodzinnego gospodarstw domowych w powiązaniu z tytułem prawnym do zajmowanego mieszkania, stopniem samodzielności zamieszkiwania, wielkością zajmowanych mieszkań oraz ich wyposażeniem w instalacje techniczno – sanitarne.

Mam nadzieję, że zawarty w tej publikacji zestaw informacji statystycznych dotyczący charakterystyki warunków mieszkaniowych gospodarstw domowych i rodzin okaże się dla Państwa użyteczny. Zwracam się jednocześnie z prośbą o wszelkie uwagi i sugestie zmierzające do udoskonalenia i wzbogacenia następnych opracowań z tego obszaru tematycznego.

Publikacja dostępna jest w wersji elektronicznej na płycie CD oraz w Internecie.

Urząd Statystyczny w Kielcach składa podziękowanie wszystkim osobom i instytucjom uczestniczącym w przygotowaniu i przeprowadzeniu obu spisów na terenie naszego województwa.

Janina Janecka

*Zastępca Wojewódzkiego Komisarza Spisowego
Dyrektor Urzędu Statystycznego w Kielcach*

Kielce, styczeń 2004 r.

SPIS TREŚCI

	str.
<i>Przedmowa</i>	3
<i>Objaśnienia znaków umownych. Skróty</i>	6
<i>Uwagi ogólne</i>	7
<i>Uwagi metodyczne</i>	13
CZEŚĆ TABELARYCZNA	23

SPIS TABLIC

1. Gospodarstwa domowe według rodzaju pomieszczeń w których zamieszkują, liczby izb w mieszkaniu oraz liczby osób i liczby rodzin w gospodarstwie	23
2. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach według typów gospodarstw i liczby rodzin w gospodarstwie oraz tytułu zajmowania mieszkania przez gospodarstwo	29
3. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach według powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na 1 osobę oraz tytułu zajmowania mieszkania	35
4. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach według liczby osób przypadających na 1 izbę oraz tytułu zajmowania mieszkania	38
5. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach według liczby osób przypadających na 1 pokój oraz tytułu zajmowania mieszkania.....	41
6. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach według typów gospodarstw i liczby rodzin w gospodarstwie oraz stopnia wyposażenia mieszkań w instalacje	44
7. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach według tytułu zajmowania mieszkania oraz stopnia wyposażenia mieszkań w instalacje	46
8. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach według wieku głowy gospodarstwa oraz tytułu zajmowania mieszkania.....	58
9. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach znajdujących się w budynkach wybudowanych przed 1945 r. według wieku głowy gospodarstwa oraz tytułu zajmowania mieszkania.....	64
10. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach według wieku głowy gospodarstwa oraz stopnia wyposażenia mieszkań w instalacje	70
11. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach według wieku głowy gospodarstwa oraz liczby osób przypadających na 1 pokój	73
12. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach według grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstwa oraz stopnia wyposażenia mieszkań w instalacje	75
13. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach według grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstwa oraz liczby osób przypadających na 1 pokój	81

14. Rodziny według typów, rodzaju pomieszczeń, w których zamieszkują oraz typu gospodarstwa, w skład którego wchodzi rodzina	85
15. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach według źródeł utrzymania gospodarstwa oraz tytułu zajmowania mieszkania.....	88
16. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach według źródeł utrzymania gospodarstwa oraz stopnia wyposażenia mieszkań w instalacje i liczby osób przypadających na 1 pokój w mieszkaniu	100
17. Gospodarstwa domowe zamieszkujące w mieszkaniach według grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstwa oraz tytułu zajmowania mieszkania	112
18. Rodziny zamieszkujące w mieszkaniach według typów rodzin i typów gospodarstw oraz tytułu zajmowania mieszkania przez gospodarstwo, w skład którego wchodzi rodzina.....	118
19. Rodziny z dziećmi zamieszkujące w mieszkaniach według powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na 1 osobę oraz liczby dzieci w rodzinie.....	124
20. Rodziny z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu zamieszkujące w mieszkaniach według powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na 1 osobę oraz liczby dzieci w rodzinie	127
21. Młode rodziny z dziećmi zamieszkujące w mieszkaniach według powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na 1 osobę oraz liczby dzieci w rodzinie	130
22. Rodziny z dziećmi zamieszkujące w mieszkaniach według stopnia wyposażenia mieszkań w instalacje, liczby osób przypadających na 1 pokój oraz liczby dzieci w rodzinie.....	131
23. Rodziny z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu zamieszkujące w mieszkaniach według stopnia wyposażenia mieszkań w instalacje i liczby osób przypadających na 1 pokój oraz liczby dzieci w rodzinie.....	134
24. Młode rodziny z dziećmi zamieszkujące w mieszkaniach według stopnia wyposażenia mieszkań w instalacje i liczby osób przypadających na 1 pokój oraz liczby dzieci w rodzinie	137
25. Rodziny z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu zamieszkujące w mieszkaniach według stopnia wyposażenia mieszkań w instalacje oraz poziomu wykształcenia rodziców i liczby dzieci w rodzinie	138
26. Rodziny z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu zamieszkujące w mieszkaniach według zaludnienia mieszkań oraz poziomu wykształcenia rodziców i liczby dzieci w rodzinie	144
27. Rodziny z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu zamieszkujące w mieszkaniach według tytułu zajmowania mieszkania przez gospodarstwo, w skład którego wchodzi rodzina oraz poziomu wykształcenia rodziców i liczby dzieci w rodzinie	150
28. Rodziny z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu zamieszkujące w mieszkaniach według tytułu zajmowania mieszkania przez gospodarstwo, w skład którego wchodzi rodzina oraz źródeł utrzymania rodziców	162
29. Rodziny z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu zamieszkujące w mieszkaniach według stopnia wyposażenia mieszkań w instalacje oraz źródeł utrzymania rodziców.....	174
30. Rodziny z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu zamieszkujące w mieszkaniach według liczby osób przypadających na 1 pokój oraz źródeł utrzymania rodziców	180

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

Kreska (-) – zjawisko nie wystąpiło

Zero (0) – zjawisko istniało, w wielkości mniejszej od 0,5

(0,0) – zjawisko istniało, w wielkości mniejszej od 0,05

Kropka (.) – zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych

Znak (x) – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe

„W tym” – oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy

UWAGI TECHNICZNE

W tablicach wprowadzono automatyczne zaokrąglenia, co niekiedy może powodować drobne rozbieżności w sumowaniu danych na ogółem.

Informacje liczbowe w ujęciu odsetkowym zaprezentowano z jednym znakiem po przecinku i z uwagi na elektroniczną technikę zaokrągleń mogą nie sumować się na 100%. Liczby te są poprawne pod względem merytorycznym.

UWAGI OGÓLNE

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002 został wprowadzony ustawą. Spis ludności i mieszkań był przeprowadzany na terenie całego kraju w dniach od 21 maja do 8 czerwca 2002 roku razem z Powszechnym Spisem Rolnym – według stanu w dniu 20 maja 2002 roku o godz. 24⁰⁰.

DOŚWIADCZENIA POLSKIE

W ostatnim stuleciu Polska przeprowadziła siedem spisów powszechnych ludności i mieszkań (1921, 1931, 1950, 1960, 1970, 1978 i 1988), jeden spis sumaryczny w 1946 r. oraz trzy spisy reprezentacyjne (mikrospisy) w latach: 1974, 1984 i 1995.

Znaczenie spisów ludności i mieszkań jest różne w poszczególnych krajach, w zależności od sprawności funkcjonowania systemów ewidencyjnych i rejestrów oraz od stopnia powiązania systemu badań statystycznych z administracyjnymi źródłami danych. W naszym kraju znaczenie spisu ludności jest nadal bardzo duże.

PODSTAWY PRAWNE, TERMIN I ZAKRES PODMIOTOWY SPISU LUDNOŚCI I MIESZKAŃ 2002

Termin i zakres tematyczny spisów, zasady organizacji i realizacji prac spisowych, zobowiązanie ludności do udzielania informacji i sposób zebrania informacji zostały określone w następujących aktach prawnych:

- 1) w ustawie z dnia 2 grudnia 1999 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2001 r. (Dz. U. z 2000 r., Nr 1, poz. 1) z późniejszą zmianą (Dz. U. z 2000 r., Nr 93, poz. 1026),
- 2) w ustawie z dnia 9 września 2000 r. o powszechnym spisie rolnym w 2002 r. (Dz. U. z 2000 r., Nr 99, poz. 1072) oraz
- 3) w ustawie z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 1995 r., Nr 88, poz. 439) z późniejszymi zmianami.

Narodowemu Spisowi Powszechnemu Ludności i Mieszkań '2002 podlegały:

- 1) osoby stale zamieszkałe i czasowo przebywające w mieszkaniach, budynkach, obiektach i pomieszczeniach,

- 2) mieszkania i budynki, w których znajdują się mieszkania zamieszkane lub niezamieszkane oraz zamieszkane obiekty zbiorowego zakwaterowania i inne zamieszkane pomieszczenia nie będące mieszkaniami,
- 3) osoby nie mające miejsca zamieszkania.

Spis ludności i mieszkań przeprowadzony w 2002 roku nie obejmował:

- 1) szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych, członków rodzin tych osób oraz innych osób korzystających z przywilejów i immunitetów na mocy umów, ustaw lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych (pozostali cudzoziemcy przebywający w Polsce byli spisywani na ogólnych zasadach),
- 2) osób ubiegających się o azyl,
- 3) mieszkań, budynków, obiektów i pomieszczeń będących własnością przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych.

POWSZECHNYM SPISEM ROLNYM ZOSTAŁY OBJĘTE:

- 1) indywidualne gospodarstwa rolne,
- 2) działki rolne,
- 3) osoby fizyczne będące właścicielami zwierząt gospodarskich, nie posiadające użytków rolnych lub posiadające użytki rolne o powierzchni mniejszej niż 0,1 ha,
- 4) pozostałe gospodarstwa rolne będące w użytkowaniu osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej.

W RAMACH SPISU LUDNOŚCI ZOSTAŁY PRZEPROWADZONE DODATKOWE BADANIA:

- 1) migracji długookresowych,
- 2) diety kobiet.

W CZASIE SPISU WYPEŁNIANE BYŁY NASTĘPUJĄCE FORMULARZE:

- *formularz A* – przeznaczony do opisu mieszkania i budynku oraz do spisania osób w mieszkaniu, osób mieszkających w pomieszczeniu nie będącym mieszkaniem, osób w obiekcie zbiorowego zakwaterowania, a także osób bezdomnych,
- *formularz M* – przeznaczony do zebrania informacji o migracjach osób, które w latach 1989 – 2002 przebywały poza obecnym miejscem zamieszkania (w innej miejscowości w kraju lub za granicą) przez okres co najmniej 12 miesięcy,
- *formularz D* – przeznaczony do badania diety kobiet będących w wieku 16 lat i więcej, zamieszkałych w wylosowanych mieszkaniach,
- *formularz R1* – przeznaczony do spisu w indywidualnych gospodarstwach rolnych,

- **formularz R2** – przeznaczony do spisu u użytkowników działek rolnych i u właścicieli zwierząt gospodarskich,
- **formularz R3** – przeznaczony do spisu gospodarstw rolnych prowadzonych przez osoby prawne i inne jednostki organizacyjne.

Wzory formularzy i zasady ich wypełniania zostały opublikowane jako załączniki do ustaw o spisach. Zgodnie z przepisami tych ustaw udzielenie odpowiedzi na pytania zawarte w formularzach **A**, **M**, **R1**, **R2**, **R3** było obowiązkowe, zaś w formularzu **D** – dobrowolne.

PODSTAWOWE CELE POWSZECHNEGO SPISU LUDNOŚCI I MIESZKAŃ 2002:

- 1) Dostarczenie informacji o stanie i strukturze ludności, gospodarstw domowych i rodzin oraz informacji o mieszkaniach i warunkach mieszkaniowych – na najniższym poziomie podziału terytorialnego kraju;
- 2) Możliwie szeroka charakterystyka zmian, jakie zaszły w czasie w podstawowych strukturach demograficzno – społecznych ludności, gospodarstw domowych i rodzin oraz zmian w wielkości i standardzie zasobów mieszkaniowych;
- 3) Dostarczenie informacji niezbędnych do międzynarodowych porównań – poprzez uwzględnienie w opracowaniach standardów i zaleceń organizacji międzynarodowych (ONZ oraz Unii Europejskiej).

ZAKRES TEMATYCZNY POWSZECHNEGO SPISU LUDNOŚCI I MIESZKAŃ 2002

Lata dziewięćdziesiąte to okres przemian społeczno – ekonomicznych nie tylko w Polsce, ale także w wielu krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Lata te charakteryzowały się daleko idącą integracją międzynarodową, która znalazła swoje odbicie m. in. w procesie dostosowywania krajowych systemów statystycznych, w tym wyników spisów do wymogów międzynarodowych. Biuro Statystyczne ONZ, Europejska Komisja Gospodarcza i Unia Europejska wspólnie przygotowały propozycje tematów rekomendowanych do uwzględnienia w spisach powszechnych ok. 2000 r.¹ Propozycje te biorą pod uwagę znaczenie konkretnych aspektów sytuacji ludnościowej oraz potrzeby informacyjne poszczególnych krajów, a także potrzeby organizacji międzynarodowych związane z monitorowaniem i rozwijaniem polityki społecznej i regionalnej.

¹ Międzynarodowe rekomendacje do spisów ludności i mieszkań ok. 2000 r. zostały przyjęte na plenarnym posiedzeniu Konferencji Statystyków Europejskich w czerwcu 1997 r. w Genewie. Rekomendacje te zostały przedstawione w formie publikacyjnej jako wspólne opracowanie EKG, ONZ oraz Unii Europejskiej. Aktualnie dostępne są w wersji angielskiej jako finalny dokument pt. „Zalecenia do spisów ludności i mieszkań ok. 2000 r. w regionie EKG [Recommendations for the 2000 Censuses of Population and Housing in the ECE Region]”, EKG/Eurostat, New York and Geneva, 1998 r.

Zalecenia międzynarodowe nie są bezwzględnie obowiązujące dla poszczególnych krajów, aczkolwiek należy się liczyć z tym, iż Polska – podobnie jak każde inne państwo – ma obowiązek dostarczania porównywalnych informacji statystycznych do międzynarodowych baz danych. Należy jednak mieć na uwadze, że każdy kraj ma pewne tematy ściśle powiązane ze swoją specyfiką, które muszą być bezwzględnie badane w kolejnych spisach i z tego względu powinny stały element tematyki spisowej.

Wyniki spisu pozwalają na ocenę ilościowych i jakościowych zmian, jakie zaszły w społeczeństwie w okresie od poprzedniego spisu, charakteryzując kolejny etap jego rozwoju. Spis powszechny ludności jest swoistą fotografią społeczeństwa, przedstawiającą w danym momencie stan, rozmieszczenie i różnorodne struktury ludności zamieszkałej na terenie całego kraju.

Poprzez porównanie wyników obu spisów (2002 oraz 1988) istnieje możliwość rozpoznania kierunków i natężenia zmian rozwoju demograficzno – społecznego oraz zmian w infrastrukturze mieszkaniowej i potrzebach mieszkaniowych – w miarę możliwości – na każdym szczeblu podziału terytorialnego kraju, tj. na poziomie regionalnym: województw, podregionów (NTS – 3) oraz lokalnym (powiatów i gmin). Należy przypomnieć, że reforma administracyjna wprowadziła powiaty jako wydzielone jednostki administracyjne, które nie istniały w spisie z 1988 r., jak również zmieniły się znacznie granice administracyjne województw. Dla potrzeb analizy zmian w czasie przeliczone zostały (w podstawowym zakresie) wyniki spisu 1988 według podziału administracyjnego obowiązującego aktualnie. Przeliczone dane po raz pierwszy zostały upowszechnione w raporcie z wynikami spisu 2002, który został wydany w lipcu 2003 r.

Świętokrzyskie w nomenklaturze NTS identyfikowane jest jako jeden podregion świętokrzyski, w związku z czym informacje dotyczące województwa pokrywają się z danymi o podregionie.

SPIS LUDNOŚCI I MIESZKAŃ 2002 OBEJMOWAŁ NASTĘPUJĄCE TEMATY:

- 1) Geograficzne rozmieszczenie ludności według miejsca zamieszkania oraz przebywania;
- 2) Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności;
- 3) Demograficzna charakterystyka osób: płeć, wiek, stan cywilny (formalno – prawny i faktyczny);
- 4) Charakterystyka demograficzna gospodarstw domowych i rodzin: pozycja osób w gospodarstwie domowym i rodzinie, wielkość i skład gospodarstwa domowego i rodziny;
- 5) Charakterystyka społeczna osób: poziom wykształcenia oraz uczęszczanie do szkoły, kraj urodzenia, obywatelstwo, deklarowana narodowość i język używany w rozmowach w domu;
- 6) Niepełnosprawność prawna i biologiczna;
- 7) Aktywność ekonomiczna ludności: pracujący, bezrobotni, bierni zawodowo, pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych, zawód; rodzaj działalności zakładu pracy;

- 8) Główne i dodatkowe źródła utrzymania osób oraz pobieranie świadczeń społecznych;
- 9) Źródła utrzymania gospodarstwa domowego; samodzielność gospodarowania;
- 10) Gospodarstwa zbiorowe i rodziny w tych gospodarstwach;
- 11) Mieszkania zamieszkane i niezamieszkane: stan zasobów mieszkaniowych;
- 12) Wielkość mieszkań i ich wyposażenie;
- 13) Samodzielność zamieszkiwania;
- 14) Charakterystyka budynków.

Tematyka ludnościowa została wzbogacona dzięki przeprowadzeniu dwóch badań towarzyszących spisowi, a mianowicie: badania dzietności oraz badania długookresowych migracji ludności, które miały miejsce w latach 1989 – 2002.

BADANIE DZIETNOŚCI KOBIET

Badania dzietności kobiet (reprezentacyjne) są już tradycją w polskich spisach ludności. Po raz pierwszy takie badanie przeprowadzono przy spisie ludności w 1970 r. Badanie przeprowadzone w 2002 r. było badaniem szczególnie ważnym z następujących powodów:

- a) w latach dziewięćdziesiątych wystąpiła w naszym kraju głęboka depresja demograficzna, nie mająca precedensu w historii powojennej Polski,
- b) począwszy od 1989 r. reprodukcja ludności w naszym kraju nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń; aktualne prognozy ludności nie wskazują na zmianę procesu zmniejszającej się dzietności w perspektywie najbliższych 20 lat;
- c) począwszy od 1999 r. ludność Polski zmniejsza się.

BADANIE DŁUGOOKRESOWYCH MIGRACJI LUDNOŚCI W LATACH 1989 - 2002

Badaniem zostało objętych prawie 4 mln osób (w województwie świętokrzyskim - 100 tys. osób), które zmieniały w latach 1989 – 2002 miejsce zamieszkania na pobyt stały lub na okres co najmniej 12 miesięcy. Badanie to obejmuje migracje wewnętrzne oraz migracje zagraniczne ludności.

Uzyskane w spisie informacje o migracjach pozwolą określić faktyczne rozmiary przemieszczeń, ich zasięg przestrzenny i główne kierunki mobilności ludności w latach 90 – tych. Ustalenie rozmiarów takiej kategorii migracji i liczby osób migrujących w bieżących badaniach jest niezwykle trudne z uwagi na stosunkowo skromny zakres dostępnych informacji.

FORMY UPOWSZECHNIANIA WYNIKÓW SPISU

Wyniki Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań 2002 dostarczają podstawowych informacji o liczbie i strukturach demograficznych i społeczno – ekonomicznych ludności, gospodarstw domowych i rodzin zamieszkujących lub przebywających w Polsce oraz o rozmiarach zasobów mieszkaniowych, o ich jakości i wykorzystaniu.

Można wyróżnić cztery podstawowe formy upowszechniania danych spisowych:

- 1) Publikowanie danych;
- 2) Udostępnianie danych na nośnikach informatycznych oraz poprzez bezpośredni dostęp do baz informacyjnych z wynikami spisu;
- 3) Dostępność podstawowych danych poprzez Internet;
- 4) Udostępnianie danych poprzez Bank Danych Regionalnych.

Publikowanie wyników spisu jest już tradycją. Zatem ta forma upowszechniania danych będzie kontynuowana. Jednak wobec gwałtownego rozwoju informatyki oraz nowoczesnych technologii komunikacji szczególna uwaga będzie zwrócona na ułatwienie odbiorcom danych spisowych korzystania z elektronicznych form dostępu do danych.

Przygotowywany w postaci tablic wynikowych zakres opracowania wyników spisu nie wyczerpuje wszystkich możliwości wykorzystania danych spisowych. Wdrożony system informatyczny, w tym szeroki program symbolizacji automatycznej oraz automatycznego „wprowadzania” wielu informacji (zmiennych) pozwoli na opracowywanie wyników spisu również w innych niż proponowane układach korelacyjnych i przestrzennych. Potencjalni odbiorcy takich danych spisowych, które wykraczają poza dane ujęte we wspomnianych tablicach wynikowych, muszą jednak liczyć się z tym, że zamówienia będą realizowane w późniejszym czasie.

WYKAZ PUBLIKACJI Z WYNIKAMI SPISU PRZEWIDZIANYCH DO WYDANIA W LATACH 2003 - 2004

W 2003 r. przewidziano wydanie następujących tytułów zawierających szczegółowe dane na poziomie wojewódzkim, a dla niektórych informacji – także w przekroju lokalnym (dla powiatów i gmin):

- 1) Raport z wyników spisów powszechnych;
- 2) Zamieszkane budynki;
- 3) Ludność. Stan oraz struktura demograficzna i społeczno - ekonomiczna;
- 4) Gospodarstwa domowe i rodziny;
- 5) Ludność i gospodarstwa domowe związane z rolnictwem;
- 6) Mieszkania;
- 7) Podstawowe informacje z Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002 w gminie

W 2004 r. zostaną wydane kolejne tytuły poświęcone poszczególnym tematom:

- 1) Aktywność ekonomiczna ludności;
- 2) Migracje ludności (na podstawie Ankiety Migracyjnej 2002);
- 3) Osoby niepełnosprawne.

UWAGI METODYCZNE

Podstawowe definicje pojęć i klasyfikacje – niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu – zamieszczane są w każdej publikacji z wynikami spisu.

Z uwagi na fakt, że dla części mieszkańców niemożliwe było przeprowadzenie spisu z udziałem rachmistrza spisowego (z różnych powodów), podstawowe informacje dla takich osób, takie jak: imię i nazwisko, data urodzenia oraz płeć – zostały spisane z ewidencji. Wszystkie pozostałe pytania na formularzu spisowym – w przypadku spisywanych z ewidencji – pozostały bez odpowiedzi. Bezpośrednią konsekwencją spisywania z ewidencji są braki odpowiedzi podawane w poszczególnych tablicach.

POJĘCIA I DEFINICJE SPISOWE

Ludność

Wszystkie dane zamieszczone w tablicach dotyczą ludności faktycznie zamieszkałej. Kategoria ta obejmuje następujące grupy osób:

1. **mieszkające stale** (osoby z reguły zameldowane na pobyt stały w danym miejscu), które:
 - a) były obecne w momencie spisu;
 - b) były nieobecne w momencie spisu, ale ich nieobecność trwała mniej niż 2 miesiące;
 - c) były nieobecne w momencie spisu przez okres dłuższy niż 2 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z następujących powodów:
 - odbywanie zasadniczej służby wojskowej lub innej w systemie skoszarowanym,
 - przebywanie w zakładzie karnym lub śledczym,
 - pobyt za granicą,

2. przebywające czasowo przez okres powyżej 2 miesięcy. Dotyczy to osób, które mieszkają na stałe w innym miejscu (są tam zameldowane na pobyt stały), natomiast w miejscu spisaną przebywają czasowo z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe (w miejscu stałego zamieszkania), leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Jako czas okresowej nieobecności lub przebywania został przyjęty czas faktyczny, a nie zamierzony.

Kategoria ludności faktycznie zamieszkałej nie uwzględnia osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy, tj. tych, które nie posiadają stałego pobytu w Polsce (pozwolenia na osiedlenie się).

Mieszkanie

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb, łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany do celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Przez pomieszczenie pomocnicze należało rozumieć: przedpokój, hol, łazienkę, ustęp, garderobę, spiżarnię, schowek i inne pomieszczenia znajdujące się w obrębie mieszkania, służące mieszkalnym i gospodarczym potrzebom mieszkańców.

W przypadku wieloizbowego lokalu lub domu indywidualnego (jednorodzinnego), w którym zamieszkiwało 2 lub więcej odrębnych gospodarstw domowych, zajmujących wyłącznie dla siebie odrębne izby i inne pomieszczenia, obowiązywała zasada, że jeśli w obrębie tego lokalu lub domu znajdowało się przynajmniej jedno pomieszczenie, takie jak: kuchnia, łazienka lub ustęp, użytkowane wspólnie przez te gospodarstwa, to taki lokal (dom) stanowił jedno mieszkanie. Jeżeli nie zachodził przypadek wspólnego użytkowania wymienionych pomieszczeń, to zespoły pomieszczeń zajmowanych przez poszczególne gospodarstwa uznano za odrębne mieszkania.

Mieszkanie zamieszkane stale

Za mieszkanie zamieszkane stale uznano takie, w którym spisano jedną lub więcej osób i co najmniej jedną z tych osób uznano za faktycznie stale zamieszkałą.

Izba

Za izbę uznano pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami sięgającymi od podłogi do sufitu, z bezpośrednim oświetleniem dziennym i o powierzchni nie mniejszej niż 4 m².

Izbami są pokoje oraz kuchnie spełniające powyższe kryteria. Inne pomieszczenia w mieszkaniu, takie jak: przedpokój, hol, łazienka, ubikacja, spiżarnia, schowek, garderoba, alkowa, obudowana weranda, ganek, są pomieszczeniami pomocniczymi i nie uznaje się ich za izby.

Powierzchnia użytkowa mieszkania

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to suma powierzchni wszystkich pomieszczeń znajdujących się w obrębie mieszkania, a w szczególności: pokoi, kuchni (z oknem i bez okna), alkow, spiżarni, przedpokoi, holi, łazienek, ubikacji, obudowanej werandy lub ganku oraz innych pomieszczeń służących mieszkalnemu lub gospodarczemu potrzebom mieszkańców lokalu, bez względu na ich przeznaczenie i sposób użytkowania.

Nie zaliczono do powierzchni użytkowej mieszkania powierzchni: balkonów, tarasów i loggii, antresol, szaf i schowków w ścianach, pralni, suszarni, strychów, piwnic i komórek przeznaczonych do przechowywania opału oraz powierzchni garaży.

Powierzchnię sieni z reguły zaliczono do powierzchni mieszkania. Nie uznawano sieni za część składową mieszkania i nie wliczano jej powierzchni do powierzchni użytkowej mieszkania tylko wówczas, gdy:

- sień łączyła część mieszkalną budynku z częścią inwentarską lub gospodarską,
- w budynku znajdowało się więcej niż jedno mieszkanie, a sień użytkowana była wspólnie jako ogólnodostępny korytarz.

W budynkach indywidualnych (jednorodzinnych) będących w budowie, ale już częściowo zamieszkanym, w powierzchni użytkowej mieszkania uwzględniono tylko powierzchnię izb i pomieszczeń pomocniczych wykończonych.

Dane o powierzchni użytkowej mieszkań pochodzą z informacji podanych przez lokatorów, na podstawie posiadanych przez nich dokumentów, przeprowadzanych pomiarów bądź posiadanego już wcześniej rozeznania np. dla uzyskania dodatku mieszkaniowego bądź innych potrzeb.

Pomieszczenie nie będące mieszkaniem

Spisem objęto tylko te pomieszczenia nie będące mieszkaniami, które w tzw. krytycznym momencie spisu były zamieszkane.

Zamieszkane pomieszczenia nie będące mieszkaniami są to pomieszczenia, które w czasie spisu – z różnych przyczyn, np. losowych, przyjętego trybu życia - były jedynym miejscem zamieszkania osób (osoby) tworzących gospodarstwo domowe.

Należą tu:

- **pomieszczenia** znajdujące się w trwałym budynku (mieszkalnym lub innym) **wybudowane do innych celów niż mieszkalne** i które nie zostały do celów mieszkalnych przebudowane np. strych, pralnia, suszarnia, garaż, pomieszczenie magazynowe, inwentarskie lub gospodarcze (stajnia, obora, stodoła) lub inne (pokój w hotelu, sala szkolna),
- **pomieszczenia pół-trwale**, wzniesione do zamieszkania w nim rodziny lub pojedynczej osoby, z założenia przez ograniczony czas – zwykle kilku lat, np. tzw. „kontenery” lub baraki wzniesione dla osób dotkniętych klęską żywiołową (dla powodzian, pogorzelców), budynki tymczasowe zamieszkałe do czasu wybudowania nowego domu,
- **pomieszczenia prowizoryczne**, np. szopa, komórka, chata,
- **obiekty ruchome**, np. barakowóz, wagon kolejowy, przyczepa kempingowa, jacht, barka.

Tytuł prawny zajmowania mieszkania przez gospodarstwo domowe

Informacje na ten temat dotyczą tytułu prawnego do mieszkania, jaki posiadała w momencie spisu jedna lub więcej osób wchodzących w skład gospodarstwa zamieszkującego w danym mieszkaniu.

Rozróżniano następujące tytuły:

- **własność mieszkania lub domu** - dotyczy gospodarstwa, którego członkowie mieszkają we własnym domu lub własnym mieszkaniu (w tym też gospodarstwa, które wcześniej zamieszkiwało mieszkanie z tytułu spółdzielczego prawa do lokalu własnościowego lub lokatorskiego, ale po wejściu w życie ustawy z dnia 12 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych zostało ustanowione na rzecz jednej lub kilku osób z gospodarstwa prawo odrębnej własności tego lokalu z wpisem do księgi wieczystej),
- **spółdzielcze prawo do mieszkania** – dotyczy gospodarstwa, w skład którego wchodzi członek spółdzielni mieszkaniowej posiadający spółdzielcze prawo do mieszkania z dalszym rozróżnieniem czy do mieszkania lokatorskiego, czy własnościowego,
- **najem** – dotyczy gospodarstwa, które zamieszkuje na podstawie umowy najmu lokalu mieszkalnego, zawartej z właścicielem lub zarządcą budynku, w którym znajduje się lokal (w tym lokalu zamiennego lub socjalnego). Forma ta występuje we wszystkich rodzajach własności mieszkania, tj. w mieszkaniach stanowiących własność: spółdzielni mieszkaniowych, gmin, Skarbu Państwa, zakładu pracy, towarzystw budownictwa społecznego oraz osób fizycznych,

- **podnajem** – dotyczy z reguły drugiego lub trzeciego gospodarstwa zamieszkującego w charakterze sublokatora, tj. osoby podnajmującej odpłatnie izbę(y) w mieszkaniu, w którym jako pierwsze spisano gospodarstwo głównego lokatora – najemcy, członka spółdzielni lub właściciela mieszkania,
- **pokrewieństwo** – z właścicielem lub głównym lokatorem mieszkania, jak również z tytułu dożywocia,
- **inne tytuły** – do tej kategorii zaliczono gospodarstwa zamieszkujące:
 - w budynkach stanowiących własność instytucji wyznaniowych,
 - za pomoc w gospodarstwie domowym np. za opiekę nad chorym lub dziećmi, za korepetycje,
 - za świadczenie pracy w gospodarstwie rolnym lub w innej działalności gospodarczej prowadzonej przez właściciela mieszkania lub domu,
 - jako pomoc charytatywna dla osoby (rodziny), która znalazła się w trudnej sytuacji mieszkaniowej, za opiekę nad mieszkaniem,
 - bez tytułu prawnego jako tzw. dzicy lokatorzy.

Instalacje w mieszkaniu

Wykazano w spisie urządzenia czynne, jak i chwilowo nieczynne, a także te, które już zainstalowano w mieszkaniu, ale nie podłączono ich jeszcze do sieci. Nie spisano natomiast urządzeń, które na skutek znacznych uszkodzeń były nieczynne dłużej niż rok.

Wodociąg. Jako wyposażone w wodociąg uznano mieszkanie, w obrębie którego znajdował się kran z wodą bieżącą.

Ustęp splukiwany. W spisie wykazano tylko urządzenia znajdujące się w obrębie mieszkań, splukiwane wodą ze spłuczki podłączonej do instalacji wodociągowej.

Łazienka. Za łazienkę uznano pomieszczenie w mieszkaniu, w którym zamontowana była wanna lub prysznic bądź oba te urządzenia oraz instalacja odprowadzająca zużyta wodę na zewnątrz budynku (do sieci, do szamba lub do innych odbiorników).

Gaz. W publikacji wykazano gaz w powiązaniu z wyposażeniem mieszkania w podstawowe (w/w) instalacje.

Za **centralne ogrzewanie** uznano każdą instalację doprowadzającą ciepło (gorącą wodę, parę wodną lub powietrze) z centralnego źródła jego wytwarzania do poszczególnych pomieszczeń w mieszkaniu.

Mieszkania ogrzewane przy pomocy c.o. pogrupowano w zależności od źródła wytwarzania ciepła na wyposażone w:

- centralne ogrzewanie zbiorowe; wykazywano wówczas, gdy ciepło do mieszkania (mieszkań) doprowadzane było (siecią ciepłą) z elektrociepłowni, ciepłowni, kotłowni osiedlowej lub lokalnej obsługującej więcej niż jeden budynek oraz gdy ciepło do mieszkania (mieszkań) doprowadzane było z kotłowni obsługującej tylko jeden budynek wielomieszkaniowy.
- centralne ogrzewanie indywidualne wykazywano wtedy, gdy źródło wytwarzania ciepła znajdowało się w budynku jednorodzinnym (piec do c.o. zainstalowany we własnej kotłowni lub w innym pomieszczeniu, np. w piwnicy, bądź też zainstalowane było elektryczne ogrzewanie podłogowe) lub też źródło ciepła znajdowało się w obrębie mieszkania zlokalizowanego w budynku wielorodzinnym, np. piec do c.o. zainstalowany w kuchni, w łazience (tzw. instalacja etażowa).

Gospodarstwa domowe

Osoby mieszkające w mieszkaniach lub zamieszkanych pomieszczeniach nie będących mieszkaniami (np. strych, barakowóz, przyczepa kempingowa, barka) tworzą gospodarstwa domowe.

Przez **gospodarstwo domowe** rozumie się zespół osób spokrewnionych lub niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się. Jeżeli któraś z osób mieszkających razem utrzymuje się oddzielnie, osoba ta tworzy oddzielne jednoosobowe gospodarstwo domowe.

W spisywanym pomieszczeniu mogło mieszkać jedno, dwa, trzy lub więcej gospodarstw domowych.

W każdym gospodarstwie domowym wyodrębniano „głowę” gospodarstwa, wobec której ustalano stosunek pokrewieństwa (powinowactwa) wszystkich pozostałych członków gospodarstwa domowego.

Głową gospodarstwa domowego w rozumieniu spisu jest ta osoba, która całkowicie lub w przeważającej części dostarcza środków utrzymania danemu gospodarstwu domowemu. Jeżeli dwie lub więcej osób dostarczają środków utrzymania w jednakowym stopniu, za głowę gospodarstwa domowego uznaje się tę osobę, która tymi środkami rozporządza.

Na podstawie stosunku pokrewieństwa każdej osoby z głową gospodarstwa domowego oraz dodatkowych informacji: daty zawarcia związku małżeńskiego, informacji czyje, jest dziecko lub czyim partnerem jest osoba żyjąca w związku nieformalnym, ustalano skład rodzinny gospodarstwa domowego, tzn. liczbę i typy rodzin.

Ze względu na liczbę oraz stosunek pokrewieństwa osób wyróżnia się następujące typy gospodarstw domowych:

- rodzinne
 - jednorodzinne
 - dwurodzinne
 - trzy i więcej rodzinne
- nierodzinne
 - jednoosobowe
 - wieloosobowe.

Dla określenia warunków mieszkaniowych gospodarstwa domowe podzielono na:

- jednoosobowe
- wieloosobowe
 - rodzinne
 - jednorodzinne
 - dwurodzinne
 - trzyrodzinne i więcej
 - nierodzinne.

Gospodarstwa domowe mieszkające samodzielnie i wspólnie

W spisie 2002 badano samodzielność zamieszkiwania gospodarstw domowych. Podstawą podziału gospodarstw na mieszkające samodzielnie i mieszkające wspólnie była liczba gospodarstw domowych spisanych w danym mieszkaniu. Jeżeli w mieszkaniu zostało spisane tylko jedno gospodarstwo domowe, uznano je za **mieszkające samodzielnie** (niezależnie od składu rodzinnego gospodarstwa), gdy zaś w mieszkaniu spisano 2 lub więcej gospodarstw domowych, uznawano takie gospodarstwa za **mieszkające wspólnie**.

Grupy społeczno-ekonomiczne gospodarstw domowych

Indywidualne źródła dochodów uzyskiwane w ciągu całego roku poprzedzającego spis przez poszczególnych członków gospodarstw domowych pochodzące: z pracy najemnej, na rachunek własny (w tym osób wykonujących wolne zawody, pracodawców) lub uzyskujących dochody z najmu, z niezarobkowych źródeł, a także z dochodów z własności stanowią podstawę do określenia źródła (źródeł) utrzymania gospodarstw.

Informacje o źródłach utrzymania gospodarstw służą do sklasyfikowania gospodarstw domowych według grup społeczno-ekonomicznych.

1. **gospodarstwa pracowników** – wyłącznym lub głównym źródłem utrzymania gospodarstw jest dochód z pracy najemnej, a dodatkowym źródłem mogą być: praca na rachunek własny (w tym dochody z najmu) z wyjątkiem pracy w swoim gospodarstwie rolnym (działce rolnej), źródła niezarobkowe, a także dochód z własności,
2. **gospodarstwa domowe pracowników użytkujących gospodarstwo rolne** – utrzymujące się z łącznego dochodu z pracy najemnej i użytkowania gospodarstwa rolnego. Na podstawie wyników uzyskanych ze spisu możliwe było wyodrębnienie tylko gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z dochodów z pracy najemnej i dodatkowo z pracy w swoim gospodarstwie rolnym lub głównie z pracy w swoim gospodarstwie rolnym (a praca najemna stanowi dodatkowe źródło utrzymania),
3. **gospodarstwa rolników** – wyłącznym lub głównym źródłem utrzymania tych gospodarstw domowych jest dochód z pracy w gospodarstwie rolnym (działce rolnej) lub hodowli zwierząt gospodarskich, natomiast dodatkowe źródło utrzymania mogą stanowić: dochód z pracy na rachunek własny (w tym dochody z najmu) oraz źródła niezarobkowe,
4. **gospodarstwa pracujących na rachunek własny** – wyłącznym lub głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy na rachunek własny (w tym dochody z najmu) poza indywidualnym gospodarstwem rolnym, natomiast dodatkowe źródło mogą stanowić: dochody z pracy najemnej, z pracy w gospodarstwie rolnym, źródła niezarobkowe lub dochody z własności,
5. **gospodarstwa emerytów** – utrzymujące się wyłącznie lub głównie z emerytury; dodatkowe źródło może pochodzić ze wszystkich pozostałych kategorii źródeł utrzymania,
6. **gospodarstwa rencistów** – wyłącznym lub głównym źródłem utrzymania jest renta; dodatkowe źródło może pochodzić ze wszystkich pozostałych kategorii źródeł utrzymania,
7. **gospodarstwa utrzymujące się z innych niezarobkowych źródeł** – wyłącznym lub głównym źródłem utrzymania są źródła niezarobkowe inne niż emerytura lub renta, natomiast dodatkowe źródło utrzymania może pochodzić ze wszystkich pozostałych kategorii źródeł utrzymania,
8. **gospodarstwa utrzymujące się z dochodów z własności** – wyłącznym lub głównym źródłem utrzymania są dochody pochodzące z lokat kapitałowych (z obrotu akcjami, obligacjami, zysków kapitałowych itp.), z odsetek od oszczędności, udziału w zyskach przedsiębiorstw (dywidend). Jest to nowo utworzona kategoria, dotychczas gospodarstwa domowe utrzymujące się z tego źródła zaliczane były do grupy gospodarstw utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł.

9. **pozostałe gospodarstwa** – są to gospodarstwa pozostające wyłącznie lub głównie na utrzymaniu oraz gospodarstwa domowe o nieustalonym źródle utrzymania.

Rodzina

Spośród osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego wyodrębnia się rodziny.

Rodzina (biologiczna) w spisie definiowana jest jako dwie lub większa liczba osób, które są związane jako mąż i żona, wspólnie żyjący partnerzy (kohabitanci) – osoby płci przeciwnej lub jako rodzic i dziecko. Tak więc rodzina obejmuje parę bez dzieci lub parę z jednym lub większą liczbą dzieci, albo też samotnego rodzica z jednym bądź większą liczbą dzieci.

Wyróżniono następujące **typy rodzin**:

- małżeństwo bez dzieci
- partnerzy bez dzieci
- małżeństwo z dziećmi
- partnerzy z dziećmi
- samotna matka z dziećmi
- samotny ojciec z dziećmi.

W niniejszej publikacji związki partnerskie wykazano łącznie z małżeństwami.

Młoda rodzina to rodzina, w której matka była w momencie spisu w wieku poniżej 30 lat, a ojciec poniżej 35 lat; w przypadku małżeństw (związków partnerskich) brano pod uwagę jednocześnie wiek obojga małżonków/partnerów.

Jako **dziecko** określa się osobę w każdym wieku, która pozostaje w gospodarstwie domowym (lub przebywa w gospodarstwie zbiorowym) wraz z obojgiem lub jednym z rodziców. Do dzieci zalicza się również pasierbów oraz dzieci przysposobione.

Dziecko do lat 24 pozostające na utrzymaniu jest to dziecko w wieku 0-24 lata, które nie posiada własnego źródła utrzymania i pozostaje na utrzymaniu innej osoby wchodzącej w skład gospodarstwa domowego.

Źródła utrzymania osoby

Są to źródła, z których pochodzą środki na finansowanie konsumpcyjnych i innych życiowych potrzeb uzyskiwane w ciągu całego roku (12 miesięcy) poprzedzającego spis.

Wyróżnia się następujące grupy źródeł utrzymania:

- dochody (zarobki) z pracy osobiście wykonywanej, niezależnie od charakteru zatrudnienia,
- niezarobkowe źródło dochodów,
- inne dochody pochodzące:
 - z własności,
 - z najmu,
- pozostawanie na utrzymaniu innych osób posiadających własne źródło dochodów.

Wiek

Wiek osób – określony liczbą lat ukończonych – ustalono poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z dniem przeprowadzenia spisu (tzw. dniem krytycznym, tj. 20 maja 2002 roku).

Poziom wykształcenia

Wszystkim osobom w wieku 13 lat i więcej ustalano najwyższy ukończony poziom wykształcenia szkolnego niezależnie od tego, czy był on uzyskany w szkole daytimej, wieczorowej lub zaocznie, w kraju lub za granicą. Podstawą zaliczenia do danego poziomu wykształcenia było uzyskanie świadectwa (dyplomu) ukończenia szkoły. Poziom wykształcenia został potraktowany bardzo szczegółowo, z rozróżnieniem stopni naukowych, tytułów magistra i zawodowych. W przypadku osób z wykształceniem policealnym i średnim uwzględniono fakt posiadania matury lub świadectwa ukończenia szkoły średniej.